

SOCIAL AND HUMAN SCIENTIFIC

Topal, A. (2018). "Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. Kimyasallar Grubundan Soda Sanayii A.Ş. 2013-2017 Yılları Arası Mali Tablolarının Finansal Analiz Tekniklerinden Oran Analiz Yöntemi İle İncelenmesi", R&S - Research Studies Anatolia Journal, Vol:1, Issue:2; pp:154-164

Anahtar Kelimeler: Finansal Analiz, Oran Analizi, Mali Tablo, Soda Sanayii A.Ş. **Keywords:** Financial Analysis, Ratio Analysis, Financial Statement, Soda Industry Inc.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş. KİMYASALLAR GRUBUNDAN SODA SANAYİİ A.Ş. 2013-2017 YILLARI ARASI MALİ TABLOLARININ FİNANSAL ANALİZ TEKNİKLERİNDEN ORAN ANALİZ YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ

Financial Statement Study of the Soda Industry Stock Corporation From Turkish Bottle and Glass Stock Corporation Chemicals Group Between 2013 and 2017 by Ratio Analysis Method of Financial Analysis Technics.

Ali TOPAL

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İşletme Bölümü Doktora Öğrencisi, yamtar00@hotmail.com İstanbul/Türkiye

Makale Geliş Tarihi
10.07.2018

Revize Tarihi
11.07.2018

Yayınlanma Tarihi
30.07.2018

ÖZ

Türkiye Şişe ve Cam Fabrikası A.Ş. Soda Sanayii A.Ş. ülkemizin farklı bölgelerinde ve yurt dışında faaliyet göstermektedir. Bu çalışmanın temel amacı, Soda Sanayii A.Ş.'nin, finansal analiz tipi oran analizinin likidite, finansal yapı ve karlılık analizini 2013 - 2017 dönem mali tablolarından analiz etmektir. İşletmenin finansal yapısı strateji belirleme, kararları etkin, hızlı ve gerçekçi vermede büyük önem taşımaktadır. Soda Sanayii A.Ş.'nin, kamuoyuna açıklanmış olan 2003-2007 yılları arasındaki mali tablolarını karşılaştırarak, matematiksel ilişki kurup; işletmenin finansal durumunun değerlendirilerek, yüksek rekabet gücü gerektiren küresel piyasada şirketin varlığını devam ettirebilmesi için önerilerde bulunmaktadır. Soda San. A.Ş.'nin 2013-2017 dönemindeki finansal pozisyonu karşılaştırarak geleceğe dönük mali tablolardaki kalemlerin matematiksel ilişkileri, işletmecinin karlılığı, likidite, çalışma durumu, borç ödeme gücü verimliliği, verimlilik ve yönetim durumu hakkında bilgi elde edilmesi ile açıklanacaktır.

ABSTRACT

Turkey Bottle and Glass Factory Inc. Soda Industry Inc. It operates in different parts of our country and abroad. The main objective of this study is to analyze the liquidity, financial structure and profitability analysis of the Soda Industry Inc. financial analysis type ratio analysis from the financial tables of 2013 - 2017 periods. Financial structure of the business, strategy determination is crucial to making decisions effective, fast and realistic. By comparing the financial statements of Soda Industry Inc. between 2003-2007, which are explained to the public, evaluating the financial situation of the operator and making proposals so that the company can continue its existence in the global market which requires high competitive power Soda Industry Inc. Estimates for the future by comparing the financial position of the period of 2013-2017. It will be explained by the mathematical relationships between the items on the operator's financial statements to obtain information about the operator's profitability, liquidity, working status, debt payment power efficiency, efficiency and management status.

1. GİRİŞ

Gelişen dünya ülkeleri arasından çıkan çok uluslu şirketler dünya pazarlarında önemli ölçüde söz sahibi olmaya başlamıştır. Bundan dolayıdır ki rekabet artmıştır. Bu durum, işletmelerin rekabet gücünü arttırabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için finansal raporlamalarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Finansal raporlamaların belirli standartlarda yapılması ve farklılıkların azaltılması bu şekilde mali tabloların karşılaştırılabilirliğinin ve şeffaflığının sağlanması amacıyla uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMS/UFRS) tarafından standartlar belirlenmiştir. Ülkemizde bu standartlara uygun düzenlemeler yapılmıştır.

İşletmelerin finans yapılarını kontrol altında tutarak, başarılı kaynak yönetimi ile gerçekçi yatırım kararlarını almaları ve varlıklarının devamını sağlamaları için finans bilgi sisteminin düzgün ve eksiksiz çalışması zorunludur. Finans bilgilerinin analitik teknikler ile analizinin yapılması planlama, fon sağlanması, varlıkların yönetimi, finans sorunlarının çözülmesinde, kontrol ve denetim açısından işletme için hayati önem taşımaktadır.

Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş. Kimyasallar Grubundan Soda Sanayii A.Ş.'nin ekonomik yapısı, karlılığı, çalışma durumu ve likiditesi, borç ödeme kapasitesi, varlıklarının etkinliği ve verimliliği, yönetimin yeterliliği; işletmenin mali tablolarının değerlendirilmesi, finansal analiz tekniklerinden oran analiz yöntemi kullanılarak sonucu yorumlanacaktır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Finansal Analiz Kavramı

Finansal analiz yatırım ve kredi kullanma, kullandırma ve fiyat koyma gibi işletmeyle ilgili kararların verilmesi, işletmenin verimlilik seviyesinin tespiti ve amaçlarını gerçekleştirme oranını belirleme için yapılan bir dizi analizdir (Karapınar ve Ayıkoğlu Zaif, 2012: 138). Finansal analiz, işletmenin karlılık ve borç ödeme gücü, yatırımcı ve borç verenler tarafından risk oranının belirlenmesi, sermaye maliyeti ve işletmenin gelecekteki kazançlarının tahmin edilmesi gibi çeşitli hareketlerle ilgilidir (Şamiloğlu ve Akgün, 2010: 217).

Finansal analizin yapılmasının amaçları ise (Durmuş ve Arat, 1997: 116);

- Bir İşletmenin hesap dönemine ait finansal tablolarını analiz etmek, böylece o işletmenin varlık veya sermaye durumuyla işletme sonuçlarını değerlendirmek,
- Bir İşletmenin geçmiş hesap dönemine ait finansal tablolarını analiz etmek, böylece o işletmenin gelişme seyrini saptamak,
- Bir işletmenin finansal tablolarının, aynı iş kolundaki işletmenin finansal tablolarının ortalama sonuçları ile karşılaştırmak, böylece o işletmenin iş kolundaki yerini ve durumunu saptamak,
- Kredi isteyen bir işletmeye, istediği kredinin verilebilirlik durumunu ve geri ödeme durumunu saptamak,
- İşletmenin yeni yatırım veya genişleme yatırımına karar verebilmek. Finansal analizde; karşılaştırmalı analiz, eğilim yüzdeleri, dikey yüzde ve oran analizi olmak üzere dört temel yöntem kullanılmaktadır.

2.1.1. Oran Analizi Kavramı

Mali tabloların finansal analizinde Oran analizi yöntemi en çok kullanılan yöntemlerden birisidir. Oran analizi finansal tablolarda yer alan iki kalem arası matematiksel ilişkiyi tespit ederek ne anlama geldiğini yorumlamaktır (Aydın ve diğerleri, 2007: 90). Yorumlamalar aşağıda belirtilen hususlara göre yapılabilir (Altan ve diğerleri, 2004: 48).

- Hesaplanan oranların, işletmenin geçmiş faaliyet dönemleri sonucu ortaya çıkan oranlar ile karşılaştırılması,
- Elde edilen oranların aynı sektörde faaliyette bulunan bir başka işletmenin oranları veya sektör ortalamaları ile karşılaştırılması,
- İşletme oranlarının deneyimler sonucu genel kural olarak kabul edilmiş oranlar ile karşılaştırılması.

2.2. Soda Sanayii A.Ş.

1935 yılında Atatürk'ün direktifleriyle, İş Bankası tarafından temeli atılan Şişecam topluluğu, bugün faaliyet gösterdiği düz cam, cam ev eşyası, cam ambalaj ve kimyasallar alanlarında bir dünya devidir.

Şişecam Kimyasallar Grubu soda, krom kimyasalları, cam elyaf, endüstriyel hammadde, vitamin K3 türevleri ve sodyum metabisüfit ürünleri ve ağır iş makineleri alanlarında faaliyet göstermektedir.

Kimyasallar grubu bünyesinde yer alan Soda Sanayii A.Ş., Türkiye, Bulgaristan, Bosna Hersek, İtalya'daki üretim tesisleri ve Çin'deki şirketi ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Yönetim ve Satış Merkezi İstanbul İş Kuleleri'nde olan şirket üretim faaliyetlerini Mersin/ Türkiye, SSL tesisi/ Bosna Hersek, %25'lik pay ile üretim ortaklığı olan Solvay Sodi tesisi Devnya/ Bulgaristan ve Cromital S.p.A tesisi Ostellato/ İtalya'da gerçekleştirmektedir.

Üretim kapasitesi, ürün kalitesi, yaygın ve güçlü pazarlama ağıyla, güvenilir bir tedarikçi olan Soda Sanayi Anonim Şirketi Türkiye talebini karşılamakla kalmamakta, dünya pazarlarında da önemli bir

konumda yer almaktadır. 1969 yılında kurulan Soda Fabrikası ve Gruba 1982 yılında katılan Kromsan Krom Bileşikleri Fabrikası'nda üretilen kimyasallar; camdan, deterjana, kimya sanayinden, deri ve ilaç sanayine kadar 100'den fazla üründe ana girdi olarak kullanılmaktadır.

Soda Fabrikası'nda üretilen; rafine sodyum bikarbonat, ağır ve hafif soda, sodyum sülfat ürünleriyle başta cam sanayii olmak üzere deterjan, kimyasal madde üretimi, kağıt, tekstil, gıda ve hayvan yemi sektörlerine hizmet vermektedir. Soda Fabrikası, soda üretiminin ana hammaddeleri olan kireçtaşı ve tuzu, kendi işletmelerinden sağlamaktadır.

Şişecam'ın Ar-Ge faaliyetlerinde 30 yılı aşan uzmanlığıyla teknolojilerini sürekli geliştiren Kimyasallar Grubu, çevreye uyumlu ve katma değeri yüksek ürünler geliştirme konusunda önemli bir yere sahiptir. Kuruluş bünyesindeki enerji üretim merkeziyle kendi enerji ihtiyacını karşılamaktadır.

Halka açık bir şirket olan Soda Sanayi A.Ş., gelişmiş üretim teknolojisi, dünya kalitesindeki ürünleri, kazandırdığı döviz, çevre, insan sağlığı ve iletişime verdiği önem, yarattığı istihdam ve katma değerle Türkiye'nin sosyal sorumluluklarının bilincinde olan örnek bir kuruluştur.

Tablo1. Şişecam Kimyasallar Grubu Şirketleri

Kimyasallar Grubu Şirketler	
1.	Soda Sanayi A.Ş.
2.	Cam Elyaf Sanayi A.Ş.
3.	Camiş Madencilik A.Ş.
4.	Oxyvit Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
5.	Camiş Elektrik Üretim A.Ş.
6.	Şişecam Bulgaria Ltd.
7.	Camiş Egypt Mining Ltd. Co.
8.	Şişecam (Shanghai) Trading Co. Ltd.
9.	Solvay Şişecam Holding A.G.
10.	Rudnik Krečnjaka "Vijenac" d.o.o
11.	Dost Gaz Depolama A.Ş.
12.	Asmaş Ağır Sanayi Mak. A.Ş.
13.	Madencilik San.Tic.A.Ş.
14.	Cromital S.p.A.

Kaynak: Şişecam kimyasallar grubu Soda San.A.Ş.,2014

Türkiye, Bosna ve Bulgaristan'daki tesisleri birlikte değerlendirildiğinde Avrupa'nın 4. ve dünyada ilk 10 soda üreticisi arasında yer almaktadır (Şişecam faaliyet raporu.,2012). Grubun coğrafi faaliyet alanı Ek 1.'de verilmiştir.

2.3. Dünyada Soda Piyasası

Soda sektöründeki büyüme bölgesel farklılıklar göstermektedir; Asya, Ortadoğu ve Afrika'daki soda talebinde büyüme görülürken, Amerika ve Avrupa'da talep durağan seyrine devam etmiştir. Çin ve Hindistan'da ise soda talebi dünya ortalamasının üzerinde büyüme göstermiştir. Bölgesel bazdaki bu farklılıklara rağmen 2013 yılında dünya soda sektörü % 3 oranında büyümüştür (Soda San.A.Ş. faaliyet raporu 2013).

Tüm kıtalarda üretilen soda, çeşitli sektörlerle girdi olarak kullanılan ilk on temel kimyasal emtialardan biri kabul edilmektedir (USGS.,2012).

Dünya ihtiyacının yaklaşık %30'u doğal, %70'i de suni soda üretimi ile karşılanmaktadır. Ayrıca Soda üretiminde maliyetlerin yaklaşık %60'ını enerji, %21'ini de hammadde giderleri oluşturmaktadır (Petrol-iş.,2010). Soda Sanayii A.Ş., Avrupa'da en büyük 4. ve dünyada 10. soda üreticisi konumundadır (Soda San.A.Ş. faaliyet raporu 2016).

Avrupa piyasalarında, önemli paya sahip suni soda üretiminde tuz hammadde olarak kullanılmakta ve enerji yoğun bir kimyasal süreç ile elde edilen suni sodanın yarısı aşan kısmı cam (düzcam, cam eşya ve diğer cam ürünleri toplamı) sanayine hammadde olarak sunulmaktadır (Akbar Y.H.,2003).

2.4. Türkiye'de Soda Piyasası

Türkiye soda piyasasında Soda San. A.Ş.'nin soda üretiminde lider pozisyonundadır. Ciner Grubu'nun Eti Soda ile Ankara'da (Ciner grubu., 2013), ve Sodyum Sanayi A.Ş.'nin de ile Denizli'de (Sodyum.,2013)

doğal soda külü üretimi yapmaktadır. Soda San. A.Ş. Şişecam grubu içerisinde olduğundan diğer üretici şirketlere göre daha avantajlı durumda olduğu kabul edilebilir. En son ülkemizde 15 Ocak 2018 yılında Ankara Kazan ilçesinde açılan Ciner grubuna ait Kazan soda dünyanın Soda külünü ihtiyacının yüzde 14'ünü karşılayacak şekilde kurulmuştur (Ciner grubu.,2018).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı, ülkemizin yerli sermayesi ile kurulan ve uluslararası arenada faaliyet gösteren Soda Sanayii A.Ş.'nin, kamuoyuna açıklanmış olan 2003-2007 yılları arasındaki mali tabloları karşılaştırılarak, matematiksel ilişki kurulup; işletmenin finansal durumunun değerlendirilmesi ve yüksek rekabet gücü gerektiren küresel piyasada şirketin varlığını devam ettirebilirliği ile ilgili önerilerde bulunmaktır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

- İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme kapasitesi (Likidite oranı) yeterli midir?
- İşletmenin mali yapısı ve uzun vadeli borç ödeme kapasitesi (Finansal yapı oranı) yeterli midir?
- İşletmenin alacakları yeterli sürelerde tahsil (Devir hızı oranları) ediliyor mu?
- İşletme öz kaynakları ve yabancı kaynakları ile yapmış olduğu yatırımlar bu yatırımlardan sağlanan kar (Karlılık oranı) oranı işletmenin varlığının sürdürülebilirliği açısından yeterli midir?

3.1. Veri ve Metodoloji

Bu araştırmada Türkiye Şişe Ve Cam Fabrikaları A.Ş. Kimyasallar Grubundan Soda Sanayii A.Ş.'nin, 2013 - 2017 yılları arasındaki mali tablolar finansal analiz çeşitlerinden olan Oran analizi yöntemi ile hesaplanarak likidite, finansal yapı, devir hızı ve karlılık durumları ortaya konularak yorumlanması yapılmıştır.

Çalışmada veriler Türkiye Şişe Ve Cam Fabrikaları A.Ş. Kimyasallar Grubundan Soda Sanayii A.Ş.'nin, İnternet sitesinden kamu oyuna açıkladığı 2013 - 2017 yılları arası mali tablolar (<http://www.sodas.com.tr>) ve işletmeye ait kamuya açık veriler kullanılmıştır. (<https://www.kap.org.tr>). Ayrıca ilgili literatür taranarak çalışma için gerekli veriler alınmıştır.

Bu araştırmada kullanılacak oranlar ve oranların hesaplanış şekilleri aşağıdaki Tablo.2. de verilmiştir.

Tablo 2. Oranlar ve Hesaplama Yöntemleri

Oran Analizi Yönteminde Kullanılan Oranlar		Hesaplama Şekli
Likidite Oranları	Cari Oran	Dönen Varlıklar / KVK
	Likidite (Asit Test) Oranı	(Dönen Varlıklar- (Stoklar + Gelecek Aylara Ait Giderler) / KVK
	Nakit Oranı	(Hazır Değerler + Menkul Kıymetler) / KVK
Finansal Yapı Oranları	Borçlanma Oranı (Kaldıraç Oranı)	Yabancı Kaynaklar / Toplam Varlıklar
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı	KVK / Toplam Kaynaklar
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı	KVK / Özkaynaklar
	Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı	UVK / Toplam Kaynaklar
	Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Devamlı Sermayeye Oranı	UVK / (UVK+Özkaynaklar)
Devir Hızı Oranları	Alacak Devir Hızı	Net Satışlar / (K.V. Ticari Alacaklar+U.V.Ticari Alacaklar)
	Çalışma Sermayesi Devir Hızı	Net Satışlar / Dönen Varlıklar
	Özkaynak Devir Hızı	Net Satışlar / Özkaynaklar
	Aktif Devir Hızı	Net Satışlar / Aktif Toplam
Karlılık Oranları	Özkaynak Karlılığı	Net Kar / Özkaynaklar
	Aktif Karlılığı	Net Kar / Aktif Toplam

	FVÖK / Aktif Toplam	FVÖK / Aktif Toplam
	Net Kar Marjı	Net Kar / Net Satışlar
	Finansman Giderleri / Net Satışlar	Finansman Giderleri / Net Satışlar
	Ekonomik Rantabilite	(FVÖK+ Fin. Giderleri) / Pasif Toplam

Kaynak: Akgüç, 1998; Akgüç, 2011; Çabuk ve Lazol, 2008

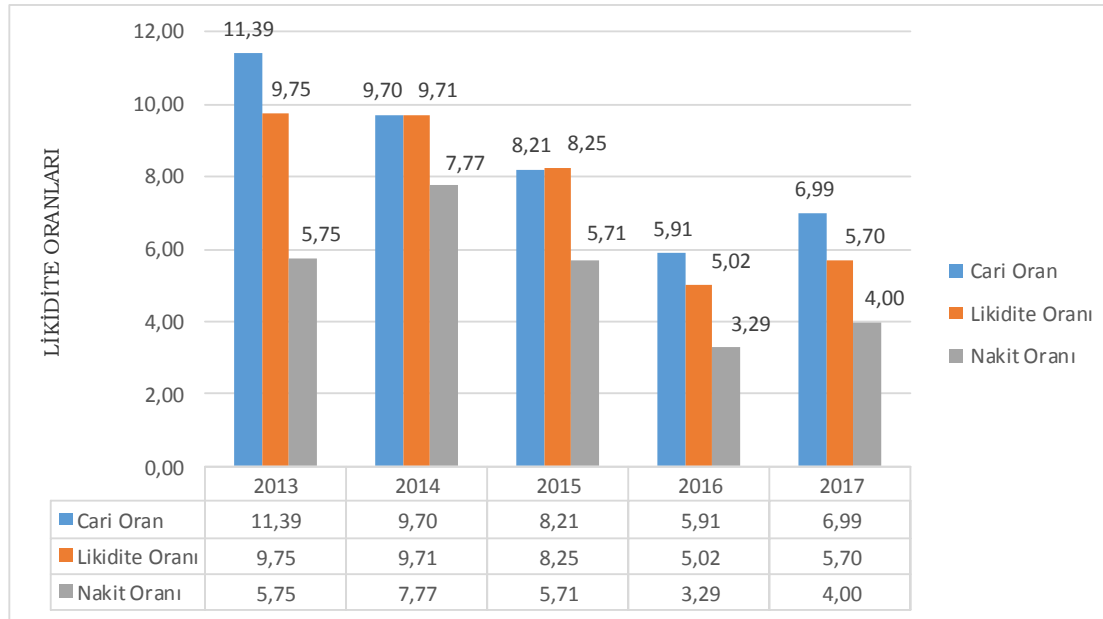
3.2. Bulgular Ve Analiz

Tablo 3. Likidite Oranları

LİKİDİTE ORANLARI	2013	2014	2015	2016	2017
Cari Oran	12.813.254,7 2/1.124.547, 78= 11,39	13.233.361,7 1/1.363.274, 86= 9,70	14.235.722,97/1. 732.801,25= 8,21	16.218.748,27 /2.744.690,52 = 5,91	18.013.784,68/ 2.575.806,25= 6,99
Likidite Oranı (Asit-Test Oranı)	12.813.254,7 2- 1.834.618,98 /1.124.547,7 8= 9,75	13.233.361,7 1- 1.766.874,93 /1.363.274,8 6= 9,71	14.235.722,97- 1.915.066,76/1.7 32.801,25= 8,25	16.218.748,27 - 2.391.885,44/ 2.744.690,52= 5,02	18.013.784,68- 3.292.453,03/2. 575.806,25= 5,70
Nakit Oranı	6.470.886,03 /1.124.547,7 8= 5,75	10.597.173,9 1/1.363.274, 86= 7,77	9.891.138,08/1.7 32.801,25= 5,71	9.032.450,39/ 2.744.690,52= 3,29	10.301.424,14/ 2.575.806,25= 4,00

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Grafik 1. Likidite Oranları

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Cari oran, işletmenin her bir liralık borcuna karşılık kaç liralık dönen varlığı olduğunu gösterir. Tablo 3. ve Grafik 1. de 2013 yılında 11,39, 2014 yılında 9,70, 2015 yılında 8,71, 2016 yılında 5,91, 2017 yılında 6,99 cari oran saptanmıştır.

Likidite Oranı (Asit-Test Oranı), hazır değerler ile hızla paraya çevrilebilir değerler (menkul kıymetler + alacaklar) toplamının kısa vadeli borçlara oranıdır. Tablo 3. ve Grafik 1. de 2013 yılında 9,75, 2014 yılında 9,71, 2015 yılında 8,25, 2016 yılında 5,02, 2017 yılında 5,70 Likidite Oranı (Asit-Test Oranı) saptanmıştır.

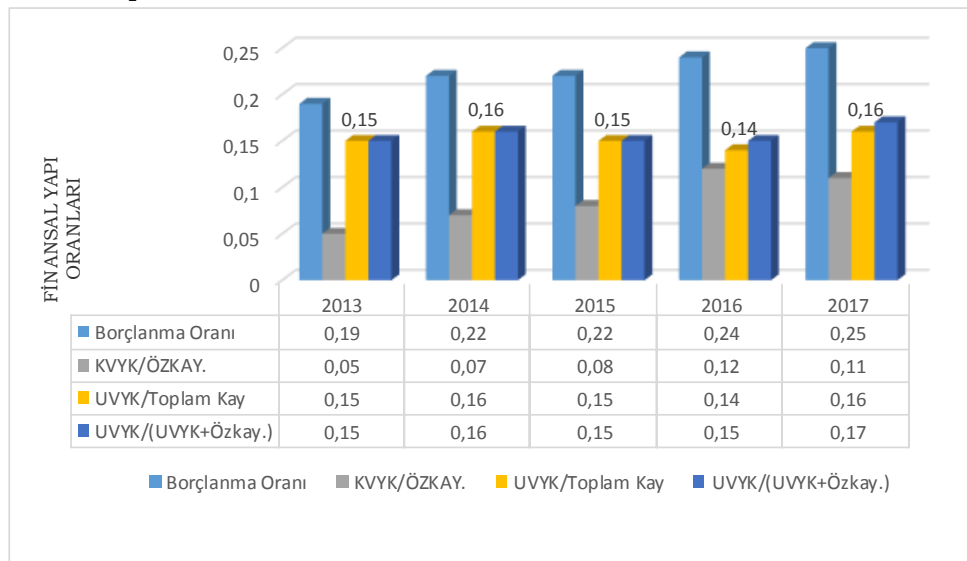
Nakit Oranı, işletmenin elindeki mevcut hazır değerlerin kısa vadeli borçları ne ölçüde karşıladığını ölçer. Tablo 3. ve Grafik 1. de 2013 yılında 5,75, 2014 yılında 7,77, 2015 yılında 5,71, 2016 yılında 3,29, 2017 yılında 4,00 cari oran saptanmıştır.

Tablo 4. Finansal Yapı Oranları

FİNANSAL YAPI ORANLARI	2013	2014	2015	2016	2017
Borçlanma Oranı (Kaldıraç Oranı)	4.93.040,91/ 23.979.145= 0,19	5.534.447,2 2/25.081.4 34= 0,22	5.268.015,17/23. 886.000= 0,22	6.735.523,31/2 7.695.196= 0,24	7.275.967,06/2 8.810.631= 0,25
Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı	1.124.547,78 /23.979.146= 0,05	1.363.274,8 6/23.886.0 00= 0,06	1.732.801,25/25. 081.431= 0,07	2.744.690,52/2 7.695.196= 0,1	2.575.806,25/2 8.810.631= 0,09
Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı	1.124.547,78 /20.568.271= 0,05	1.363.274,8 6/19.869.4 79= 0,07	1.732.801,25/20. 869.186= 0,08	2.744.690,52/2 2.072.591= 0,12	7.275.967,06/2 3.065.249= 0,11
Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı	3.568.493,13 /23.979.146= 0,15	3.904.740,3 1/23.886.0 00= 0,16	3.801.645,97/25. 081.431= 0,15	3.990.832,79/2 7.695.196= 0,14	4.700.160,81/2 8.810.631= 0,16
Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Devamlı Sermayeye Oranı	3.568.493,13 /24.136.764, 13= 0,15	3.904.740,3 1/23.774.2 19,31= 0,16	3.801.645,97/24. 670.831,97= 0,15	3.990.832,79/2 6.063.423,79= 0,15	4.700.160,81/2 7.765.409,81= 0,17

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Grafik 2. Finansal Yapı Oranları

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Borçlanma Oranı (Kaldıraç Oranı), Yabancı kaynakların pasif toplamına oranı, varlıkların yüzde kaçının yabancı kaynakla finanse edildiğini gösterir. Bu orana “Finansal Kaldıraç Oranı” da denir. Oranın yüksek olması işletmenin riskli bir şekilde finanse edildiğini gösterir. Tablo 4. ve Grafik 2. de 2013 yılında 0,19, 2014 yılında 0,22, 2015 yılında 0,22, 2016 yılında 0,24, 2017 yılında 0,25 Borçlanma Oranı (Kaldıraç Oranı) saptanmıştır.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı, İktisadi varlıkların ne kadarlık bölümünün kısa vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Tablo 4. ve Grafik 2. de 2013 yılında 0,05, 2014 yılında 0,06, 2015 yılında 0,07, 2016 yılında 0,1, 2017 yılında 0,09 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı saptanmıştır.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı, İşletmenin yabancı kaynakları ile öz kaynakları arasındaki ilişkiyi gösterir. Tablo 4. ve Grafik 2. de 2013 yılında 0,05, 2014 yılında 0,07, 2015 yılında 0,08, 2016 yılında 0,12, 2017 yılında 0,11 Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı saptanmıştır.

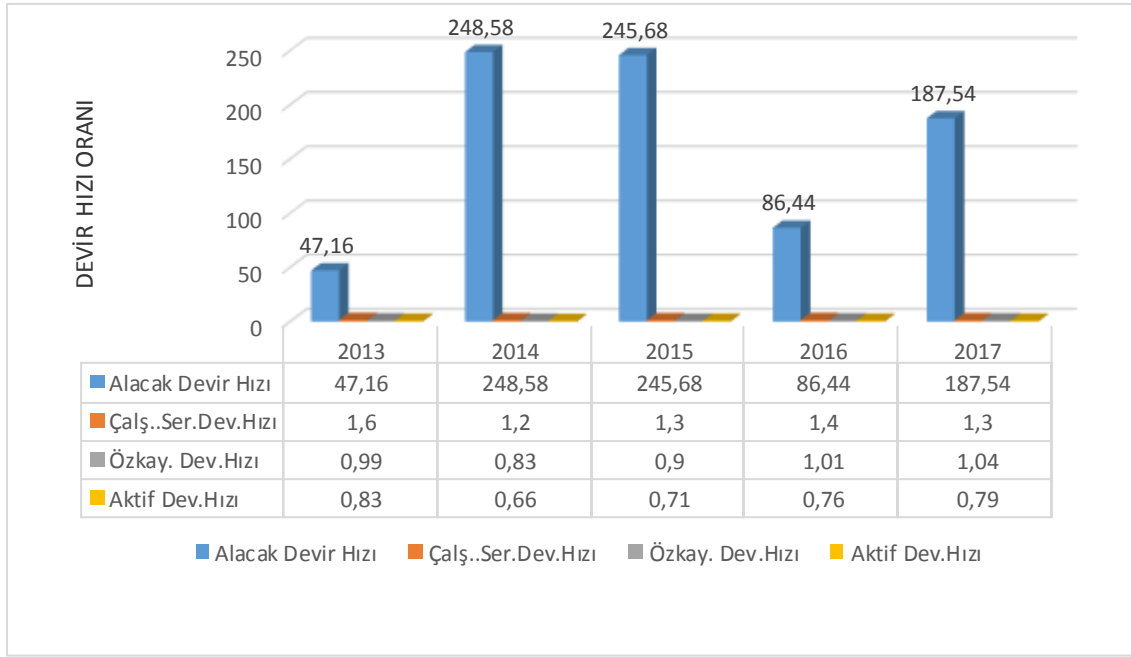
Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı, İktisadi varlıkların ne kadarlık bölümünün uzun vadeli yabancı kaynaklarla karşılandığını gösterir. Tablo 4. ve Grafik 2. de 2013 yılında 0,16, 2014 yılında 0,15, 2015 yılında 0,16, 2016 yılında 0,14, 2017 yılında 0,16 Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı saptanmıştır.

Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Devamlı Sermayeye Oranı, Duran varlıkların ne kadarlık bölümünün öz kaynaklarla ve uzun vadeli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir. Tablo 4. ve Grafik 2. de 2013 yılında 0,16, 2014 yılında 0,15, 2015 yılında 0,16, 2016 yılında 0,15, 2017 yılında 0,17 Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Devamlı Sermayeye Oranı saptanmıştır.

Tablo 5. Devir Hızı Oranları

DEVİR HIZI ORANLARI	2013	2014	2015	2016	2017
Alacak Devir Hızı	20.498.929/43 4.644= 47,16	16.540.004 /66.537= 248,58	18.840.168/76.6 85= 245,68	22.371.596/258 .790= 86,44	24.026.931/128 .115= 187,54
Çalışma Sermayesi Devir Hızı	20.498.929/12. 813.254,72= 1,6	16.540.004 /13.233.36 1,71= 1,2	18.840.168/14.2 35.722,97= 1,3	22.371.596/16. 218.748,27= 1,4	24.026.931/18. 013.784,68= 1,3
Özkaynak Devir Hızı	20.498.929/20. 568.271= 0,99	16.540.004 /19.869.47 9= 0,83	18.840.168/20.8 69.186= 0,90	22.371.596/22. 072.591= 1,01	24.026.931/23. 065.249= 1,04
Aktif Devir Hızı	20.498.929/24. 614.752,46= 0,83	16.540.004 /25.062.72 6,10= 0,66	18.840.168/26.6 31.614,49= 0,71	22.371.596/29. 418.372,39= 0,76	24.026.931/30. 551.080,38= 0,79

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Grafik 3. Devir Hızı Oranları

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Devir hızı oranı işletmenin elindeki varlıklarının ne kadar etkinlik kullanıldığı hakkında bilgi verir. Alacak devir hızı işletmelerin alacaklarını ne kadar süre içinde tahsil ettiğini gösterir. Alacak devir hızının yüksekliği olumlu bir gösterge olarak kabul edilebileceği gibi (Borç ve kredi sağlanması açısından) nakit sıkıntısının var olduğunu da gösterebilir. Tablo 5. de görüldüğü üzere 2013 yılında 47,16 ve 2016 yılında 86,44 ortalama alacak devir hızı ve 2014 yılında 248,58, 2015 yılında 245,68, 2017 yılında 187,54 gün ortalama alacak devir hız oranı saptanmıştır.

Çalışma sermayesi devir hızının yüksek olması olumlu durum olarak değerlendirilebilir. Tablo 5. de 2013 yılında 1,6, 2014 yılında 1,2, 2015 yılında 1,3, 2016 yılında 1,4, 2017 yılında 1,3 çalışma sermayesi hız oranı saptanmıştır.

Özkaynak devir hızı oranının yüksek olması öz sermayenin ne ölçüde verimli kullanıldığını gösterir. Tablo 5. de 2013 yılında 0,99, 2014 yılında 0,83, 2015 yılında 0,90, 2016 yılında 1,01, 2017 yılında 1,04 çalışma sermayesi hız oranı saptanmıştır.

Aktif devir hızı işletmenin 1 liralık varlığı tarafından oluşturulan satışları ve tam kapasite ile verimli çalışması dolayısıyla kar yüksekliğini, düşük olması atıl kapasite olduğunu gösterir. Tablo 5. de 2013 yılında 0,83, 2014 yılında 0,66, 2015 yılında 0,71, 2016 yılında 0,76, 2017 yılında 0,79 aktif devir hız oranı saptanmıştır.

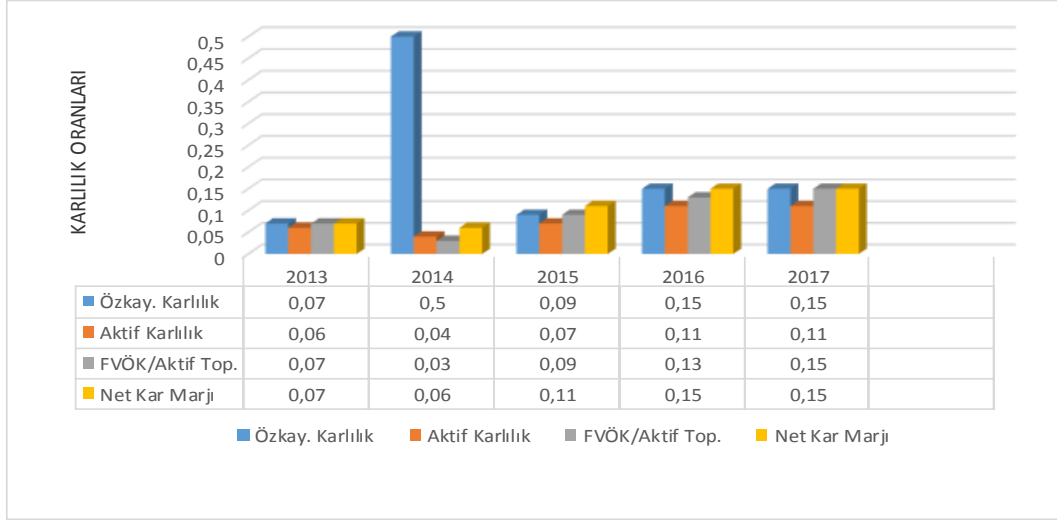
Tablo 6. Karlılık Oranları

KARLILIK ORANLARI	2013	2014	2015	2016	2017
Özkaynak Karlılığı	1.417.205/20,5 68,271= 0,07	1.009.801,7 2/19.869,4 79= 0,50	1.998.851,79/20. 869.186= 0,09	3.302.332,32/2 2.072.591= 0,15	3.505.114,24/2 3.065.249= 0,15
Aktif Karlılığı	1.417.205/24,6 14.752,46= 0,06	1.009.801,7 2/25.062,7 26,10= 0,04	1.998.851,79/26. 631.614,49= 0,07	3.302.332,32/2 9.418.372,39= 0,11	3.505.114,24/3 0.551.080,38= 0,11
FVÖK / Aktif Toplam	1.770.386/24,6 14.752,46= 0,07	677.745/25 .062.726,10 = 0,03	2.339.104/26,63 1.614,49= 0,09	3.978.067/29,4 18.372,39= 0,13	4.538.084/30,5 51.080,38= 0,15
Net Kar Marjı	1.417.205/20,4 98.929= 0,07	1.009.801,7 2/16.540,0 04= 0,06	1.998.851,79/18. 840.168= 0,11	3.302.332,32/2 2.371.596= 0,15	3.505.114,24/2 4.026.931= 0,15
Finansman	3.340.025,09/2	3.303.832,9	3.804.647,74/18.	3.971.174,08/2	4.102.076,74/2

Giderleri / Net Satışlar	0.498.929= 0,16	1/16.540.004= 0,20	840.168= 0,20	2.371.596= 0,18	4.026.931= 0,17
Ekonomik Rantabilite	5.110.411,09/24.614.752,46= 0,21	3.981.577,91/25.062.726,10= 0,16	6.143.751,74/26.631.614,49= 0,23	7.949.241,08/29.418.372,39= 0,27	8.640.160,74/30.551.080,38= 0,28

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Grafik 4. Karlılık Oranları

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur 2018.

Özkaynak Karlılık Oranı, işletmenin özsermayesinin net karına oranını gösterir. Tablo 5. ve Grafik 4. de 2013 yılında 0,07, 2014 yılında 0,50, 2015 yılında 0,09, 2016 yılında 0,15, 2017 yılında 0,15 Özkaynak Karlılık Oranı saptanmıştır.

Aktif Karlılık Oranı, işletmenin yaptığı tüm yatırımlara karşılık vergiden sonra ne oranda getiri sağladığını gösterir. Tablo 5. ve Grafik 4. de 2013 yılında 0,06, 2014 yılında 0,04, 2015 yılında 0,07, 2016 yılında 0,11, 2017 yılında 0,11 Aktif Karlılık Oranı saptanmıştır.

FVÖK / Aktif Toplam Oranı, işletmenin kaynaklarının hangi oranda karlı kullanıldığını gösterir. Tablo 5. ve Grafik 4. de 2013 yılında 0,07, 2014 yılında 0,03, 2015 yılında 0,09, 2016 yılında 0,13, 2017 yılında 0,15 FVÖK / Aktif Toplamı saptanmıştır.

Net Kar Marjı Oranı, işletmenin satışlarından hangi oranda kar sağladığını gösterir. Tablo 5. ve Grafik 4. de 2013 yılında 0,07, 2014 yılında 0,06, 2015 yılında 0,11, 2016 yılında 0,15, 2017 yılında 0,15 Net Kar Marjı saptanmıştır.

Finansman Giderleri / Net Satışlar Oranı, işletmenin finansman giderlerinin satışları içindeki oranını gösterir. Tablo 5. ve Grafik 4. de 2013 yılında 0,16, 2014 yılında 0,20, 2015 yılında 0,20, 2016 yılında 0,18, 2017 yılında 0,17 Finansman Giderleri / Net Satışları saptanmıştır.

Ekonomik Rantabilite Oranı, işletmenin kaynaklarının ne oranda verimli kullanıldığını gösterir. Tablo 5. ve Grafik 4. de 2013 yılında 0,21, 2014 yılında 0,16, 2015 yılında 0,23, 2016 yılında 0,27, 2017 yılında 0,28 Ekonomik Rantabilite saptanmıştır.

4. SONUÇ VE ÇIKARIMLAR

Soda San. A.Ş. geçmişten gelen köklü, güçlü yapısını küresel rekabet ortamında varlığını devam ettirebilmesi için stratejilerini ve kararlarını hızlı, etkin ve gerçekçi planlamak ve yapmak zorundadır. Bu durum işletmenin finansal yapısının analizinin, planlamasının ve kontrolünün ne kadar hayati önem taşıdığını göstermektedir. Soda San. A.Ş.'nin mali tablolarının finansal analiz yöntemlerinden Oran Analiz yöntemi ile incelenmesi sonucu;

İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme kapasitesi (Likidite oranları): işletmenin kısa vadeli yabancı kaynaklarından çok daha fazla dönen varlığı olduğunu görülmektedir. Ayrıca asit-test oranının yüksek olması kısa vadeli borçların tamamının kısa sürede nakit paraya çevrilebilen değerlerle karşılanabilir olduğunu göstermektedir. Nakit oranı işletmenin hazır varlıkların kısa vadeli borçları

yüksek oranda karşıladığını göstermektedir. Bu göstergeler işletmenin kısa vadeli borçlarının karşılanmasını Tablo 2. Ve Grafik 1 de görüldüğü üzere 2013- 2017 yılları arasında yüksek bir ortalama ile ortaya koymuştur.

İşletmenin mali yapısı ve uzun vadeli borç ödeme kapasitesi (Finansal yapı oranı): İşletmenin borçlanma oranının düşüklüğü (kaldıraç oranının) yabancı kaynakların varlıkları arasında sürdürülebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı, Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Özkaynaklara Oranı, Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı ve Uzun Vadeli Yabancı Kaynakların Devamlı Sermayeye Oranı Tablo 4. ve Grafik 2. de görüldüğü üzere 2013- 2017 yılları arasında işletmenin mali yapısının uzun ve kısa vadeli borç ödeme kapasitesinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

İşletmenin alacakları (Alacak Devir Hızı, Çalışma Sermayesi Devir Hızı, Özkaynak Devir Hızı ve Aktif Devir Hızı Oranları) Tablo 5. ve Grafik 3. de görüldüğü üzere 2014, 2015 ve 2017 yıllarında alacaklarını daha etkin bir biçimde tahsil ettiği görülmekle birlikte; 2013- 2016 yılları ile birlikte işletmenin alacakları yeterli sürelerde tahsil ettiği görülmektedir.

İşletme öz kaynakları ve yabancı kaynakları ile yapmış olduğu yatırımlar bu yatırımlardan sağlanan kar (Karlılık oranı: Özkaynak Karlılığı, Aktif Karlılığı, FVÖK / Aktif Toplam, Net Kar Marjı, Finansman Giderleri / Net Satışlar, Ekonomik Rantabilite) oranı Tablo 6. ve Grafik 3. de görüldüğü üzere 2013-2017 yılları arasında yeterli olduğunu görülmektedir.

Küresel rekabet ortamında Soda San.A.Ş., varlığını gelecekte devam ettirebilmesi için, Mali tablolarının mevcut geçerliliğini, güvenilirliğini ve doğruluğunu koruyup, geliştirerek, kaliteli üretim arttırılmalıdır. Bu durumun sağlanabilmesi için; uyguladığı uluslararası muhasebe sisteminin standartları olan mali tablo süreçlerinden vazgeçilmemelidir. Yeterli düzeyde olan maliyet ve stok kontrolünü, nakit akış hızı arttırılmalıdır. Tasarruf oranlarını arttırılmalı ve gerekli tedbirler alınmalıdır. Uluslararası arenada şirketin ihtiyaçları doğrultusunda teknolojik trend ve yenilikler takip edilmelidir. Finansal değerlerin sürekli ve sürdürülebilir olarak artması sağlanmalıdır. Satış gelirlerinin artması sağlanmalıdır. İşletmenin verimlilik artışının sağlanması, performansının güçlenmesi, yatırımlarının teknoloji ile birlikte olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbar, Y.H. (2003) „Global Antitrust: Trade and competition Linkages, Ashgate publishing, Seoul.
- Altan, M., KARASİOĞLU, F., BEZİRCİ, M., ÖZPEYNİRCİ, R., DUMAN, H. , ERDEMİR, N. K. (2004). *Uygulamalı Finans, Örnek Problemler ve Çözümleri*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Akgüç, Ö. (1998). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- Aydin, N., BAŞAR, M. VE ÇOŞKUN, M. (2007). *Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ciner grubu., (2013)., 'Eti Soda' Ciner grubu web sitesi
http://www.cinergroup.com.tr/companies/eti-soda erişim tarihi: 13.05.2014.
- Ciner grubu.,(2018)., “cam ve kimyasallar” Ciner grubu Erişim:
<http://www.cinergroup.com.tr/cam-ve-kimyasallar/kazan-soda-elektrik> Erişim Tarihi:15.05.2018
Saat:10:00
- Çabuk, A. VE LAZOL, İ. (2008). *Mali Tablolar Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Durmuş, A.H. VE ARAT, M.E. (1997). *İşletmelerde Mali Tablolar Tahlili İlkeler ve Uygulamalar* 4. Baskı. İstanbul: Nihat Sayar Eğitim Vakfı.
- Karapınar, A. VE AYIKOĞLU ZAF, F. (2012). *Finansal Analiz*. 2. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Petrol-ış Dünyada Soda Üretimi ve Soda Sanayii A.Ş., Petrol-İş Araştırma Ocak (2010),
online erişim: http://petrol-is.org.tr/sites/default/files/soda-kromsan-ocak_2010.pdf erişim tarihi:
28.04.2014.

Soda Sanayii A.Ş. 2013 Yılı Faaliyet Raporu.

Soda Sanayii A.Ş. 2013 Yılı Faaliyet Raporu.

Soda Sanayii A.Ş. 2005 ve 2012 yılı Faaliyet Raporları.

Soda San. A.Ş. "2007 Yılı 1.Dönem Mali Tablolar" online erişim:

http://www.sodakrom.com/malitablo/2007_soda_2007_donem_1.pdf erişim tarihi:03.05.2014.

Sodyum 'Sodyum Sanayii A.Ş. 2013 yılı Faaliyet Raporu' online erişim

http://www.SodaSan.A.S.com.tr/file/2012_yili_faaliyet_raporu.pdf erişim tarihi: 21.04.2014.

Sodyum 'Sodyum Sanayii A.Ş. 2013 yılı Faaliyet Raporu' online erişim :

(http://www.sisecamkimyasallar.com/sites/catalogs/tr/Documents/surdurulebilirlik-raporlari/soda_sanayii_2016.pdf, sayfa:7, Erişim:14.05.2018, saat:16:48)

Şamiloğlu, F., AKGÜN, A. İ. (2010). Genel Muhasebe. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Şişecam (Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.) 2012 yılı Faaliyet Raporu

USGS, 'Mineral Commodity Summaries 2012' U.S. Department of the Interior, U.S.

Geological

Şişecam Kimyasallar Grubu Soda San.A.Ş. "Şirket Profili" online erişim:

<http://www.sodakrom.com/tr/SirketProfili.aspx> erişim tarihi: 15.04.2014.

EKLER

Ek:1

Şişecam Grubu Faaliyet Haritası

Kaynak: Şişecam kimyasallar grubu Soda San.A.Ş. 2014